

Ärende LED 2016/28 **handling 2**

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över betänkandet Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner m.m. (SOU 2015:103)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) välkomnar utredningen och ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag.

Utredningens förslag tar sin utgångspunkt i lagstiftarens önskemål att ta avstånd från ordet ras i den mening som det tidigare har använts i lagstiftningen. DO konstaterar att det är just lagstiftaren som främst framfört detta önskemål, vilket såväl denna utredning som tidigare utredningar i frågan är uttryck för. Enligt DO:s erfarenhet är önskemålet att ta bort ordet ras från lagstiftningen inte något som i första hand framförts från civilsamhället, även om det finns exempel på det.

Beträffande de straffrättsliga bestämmelserna och vissa andra bestämmelser gör utredningen bedömningen att det finns en beaktansvärd risk för att bestämmelsernas tillämpningsområde inskränks och att skyddet försvagas om termen ras tas bort utan att ersättas av ett annat uttryck. DO delar denna bedömning och anser därför att en sådan utmönstring inte bör ske. DO anser att utredningens förslag ”föreställning om ras” tillgodoser lagstiftarens önskemål att ta avstånd från ordet ras, att fokus läggs på det straffvärda och att problemen med rasism inte döljs i lagstiftningen, utan tvärtom lyfts fram.

I fråga om de straffrättsliga bestämmelserna och vissa andra bestämmelser framhåller alltså utredningen att en utmönstring av termen ras kan innebära en risk för att lagstiftaren inte tydligt tar sig an de problem med rasism som faktiskt finns. DO ställer sig frågande till varför nämnda skäl inte på samma sätt gör sig gällande i fråga om registerförfattningar och vissa andra författningar. Detta gäller även med beaktande av de skäl som redovisas i avsnitt 3.10.3–3.10.4 och 3.10.6. DO anser därför att det finns anledning att överväga om uttrycken i registerförfattningar och vissa andra författningar bör utformas på ett sätt som ligger närmare uttrycket föreställning om ras.

DO har i olika sammanhang framfört synpunkter på termen könsöverskridande identitet eller uttryck. Dessa synpunkter är i allt väsentligt desamma som redovisas i avsnitt 4.6. Därför använder DO redan idag ofta de föreslagna begreppen könsidentitet eller könsuttryck.

DO delar utredningens bedömning att såväl transpersoner som homo- och bisexuella bör omfattas av de aktuella straffrättsliga bestämmelserna för att säkerställa ett fullgott skydd för samtliga personer som tillhör dessa grupper. DO bedömer att kunskapen om skillnaden mellan å ena sidan könsidentitet eller könsuttryck och å andra sidan sexuell läggning generellt sett är låg. Enligt DO:s erfarenheter förekommer det även i fråga om diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) att det inte är klart för den som diskriminerar vad som är skillnaden mellan å ena sidan könsidentitet eller könsuttryck och å andra sidan sexuell läggning.

DO konstaterar att utredningens förslag avseende straffrättsliga bestämmelser i fall där gärningspersonen har misstagit sig på någon av de skyddade grunderna, respektive annans tillhörighet till någon av dessa, ligger i linje med hur skyddet i diskrimineringslagen är utformat. I diskrimineringslagen gäller förbudet mot diskriminering även ”felaktigt förmodad” tillhörighet till någon av de skyddade grunderna. Förbudet gäller också då en person diskrimineras på grund av att hen har en anknytning till någon annans tillhörighet till någon av diskrimineringsgrunderna. DO delar utredningens uppfattning att de rättstillämpande myndigheterna inte ska behöva utreda vilken könsidentitet eller sexuell läggning den kränkta faktiskt har. Diskriminering och kränkningar av aktuellt slag beror inte på egenskaper hos den utsatta personen utan på samhällsliga strukturer samt de normer och föreställningar som på en och samma gång är en konsekvens av och reproducerar dessa strukturer. DO välkomnar att detta synsätt även kommer till uttryck i de aktuella straffrättsliga bestämmelserna.

Beslut i detta ärende har fattats av Agneta Broberg efter utredning och förslag från utredaren Andreas Lindholm. I den slutliga handläggningen har också utredaren Ammar Makboul och enhetscheferna Rickard Appelberg och Lovisa Strömberg deltagit.

Agneta Broberg
Diskrimineringsombudsman

Andreas Lindholm
Utredare